

УДК 599.4 (477.84)

ЗНАХІДКИ КОТА ЛІСОВОГО, *FELIS SILVESTRIS* SCHREBER, 1777 (CARNIVORA, FELIDAE), НА ТЕРНОПІЛЬЩИНІ (УКРАЇНА)

Олександр Вікирчак

НПП «Дністровський каньйон»
вул. Ольжича, 48, м. Заліщики, Тернопільська обл., 48601 Україна
E-mail: ol_vikirchak@ukr.net

Findings of the Wildcat, *Felis silvestris* Schreber, 1777 (Carnivora, Felidae), on the Territory of the Ternopil Region, Ukraine. — Vikirchak, O. — Findings of *Felis silvestris* in autumn 2014 in Zalishchyky Dnister Area (Ternopil Region, Ukraine) are described. Locations of these findings are about 50–90 km distant from the nearest records of this species, logically fit into the overall pattern of the cat's modern distribution.

Key words: *Felis silvestris*, distribution, habitats, morphological features, Ternopil Region.

Знахідки kota лісового, *Felis silvestris* Schreber, 1777 (Carnivora, Felidae), на Тернопільщині (Україна). — Вікирчак, О. — Описано зустрічі *Felis silvestris* восени 2014 р. в регіоні Заліщицького Придністер'я (Тернопільська область, Україна). Місця цих знахідок віддалені на 50–90 км від найближчих точок реєстрації цього виду і логічно вкладаються в загальну картину сучасного його поширення.

Ключові слова: *Felis silvestris*, поширення, біотопи, морфологічні ознаки, Тернопільська область.

Вступ

Кіт лісовий (*Felis silvestris* Schreber, 1777) — один з найрідкісніших видів теріофауни України, якого традиційно наводили для Карпатського регіону та Дунайського Причорномор'я (Татаринів, 1973; Червона..., 1980, 1994, 2009). Кількість повідомлень про знахідки цього виду значно зросла за останнє десятиріччя. Їх аналіз засвідчує розширення ареалу kota лісового на схід (Шквиря, 2010; Zagorodniuk et al., 2014). Зокрема, останнім часом цей вид хижих відмічено безпосередньо на межі з Тернопільщиною у Хмельницькій та Чернівецькій областях (Ткачук, 2000; Zagorodniuk et al., 2014).

Достовірні знахідки даного виду у Тернопільській області не відомі, його належність до фауни області лише припускається (Талпош, Пилявський, 1998). Тому науковий інтерес мають знахідки kota лісового в Заліщицькому районі Тернопільської обл. восени 2014 р.

Результати та обговорення

Автор проводить моніторинг фауни наземних хребетних Західного Поділля (Борщівський, Заліщицький, Бучацький адміністративні райони Тернопільської обл.) упродовж 1988–2015 рр. Обстежували біотопи з різним ступенем антропогенної трансформації. Також проаналізовано інформацію від місцевого населення. Зокрема повідомлення про kota, за поведінкою схожого на kota лісового, надійшла від жителів с. Дуплиська Заліщицького р-ну навесні 2014 р. Проте воно не отримало достовірного підтвердження.

Знахідка 1

Згодом, 10.10.2014 р., на узбіччі дороги М–19 виявлена мертва особина дикого kota. Координати місця знахідки 48°46'29.13" Пн, 25°42'39.99" Сх (рис. 1). Тіло тварини було понівечене транспортним засобом (рис. 3), тому не вдалося отримати достатню кількість метричних даних. Довжина тіла в межах 50–60 см, довжина хвоста — 25 см, довжина ступні задньої лапи — 11 см, довжина кігтя на середньому пальці задньої лапи — 10 мм.



Рис. 1. Місце знахідки *Felis silvestris* поблизу с. Бересток Заліщицького р-ну 10.10.2014 р.
Fig. 1. The finding locality of *Felis silvestris* near Berestok (Zalishchyky district) on 10.10.2014.



Рис. 2. Нижня права щелепа *Felis silvestris*, знайденого 10.10.2014 р.
Fig. 2. The right mandible of *Felis silvestris* found on 10.10.2014.



Рис. 3. Фрагмент тіла *Felis silvestris*, знайденого 10.10.2014 р.
Fig. 3. A fragment of the body of *Felis silvestris* found on 10.10.2014.

З фрагментів черепа найбільш уцілілою виявилась права нижня щелепа (рис. 2). Довжина зубного ряду (від шийки першого різця до шийки останнього корінного зуба) — 34 мм.

Забарвлення хутра верхньої частини тіла темно-коричнєве з попелястим відтінком та поперечними темними смугами. По центру спини проходила темна смуга. На животі хутро мало дещо рудуватий відтінок. Лапи потужні, підшви лап — темні. На хвості — типові для виду темні поперечні кільця, кінчик хвоста чорний. Хутро з густим підшерстям.

В радіусі 1,5 км від місця знахідки знаходяться такі біотопи: населені пункти сільського типу, лісосмуга з листяних деревних порід, лісовий масив (граб, дуб, горіх грецький, акація біла, липа), чагарники на схилах балки, оброблювані сільськогосподарські землі.

Знахідка 2

28.10.2014 р. наукові працівники НПП «Дністровський каньйон» О. К. Вікирчак та П. М. Площанський спостерігали з автомобіля крупну (порівняно з домашніми) кішку, що рухалася узбіччям дороги «Дзвиняч — Іване-Золоте» (села Заліщицького р-ну Тернопільщини). При

наближенні автомобіля на віддаль близько 50 м тварина зникла у чагарниках, що зростали на узбіччі. При пішому наближенні спостерігача до гаданого місця сховку, кіт підпустив його на віддаль близько 5 м, тоді стрімко перетнув дорожнє полотно (ширина 5 м) і зник на полі незібраної кукурудзи. На жаль, за таких умов зробити фото не вдалося. Забарвлення тварини світло-сіре. На хвості два чорних кільця. Кінець хвоста чорний.

Координати місця спостереження 48°42'23.70" Пн 25°41'59.64" Сх. Відстань до місця знахідки kota лісового 10.10.2010 р. — 7,5 км.

Описані вище знахідки *Felis silvestris* знаходяться за 60 км на південний захід від місць фіксації виду у Хмельницькій обл., за 90 км на північний схід в Івано-Франківській області та 50 км на північний захід від найближчих знахідок на Буковині. Це підтверджує думку деяких дослідників про новітнє розширення ареалу цього виду у східному напрямку (Zagorodniuk et al., 2014). Нові описані у цій праці місця знахідок kota лісового логічно укладаються у загальну картину сучасного поширення виду.

Обидві описані нами знахідки приурочені до ландшафтів з інтенсивним антропогенним навантаженням, що не вкладається у класичне уявлення про даний вид як антропофобний. Тому високо ймовірним є припущення, що мова йде про мігруючих особин, для яких природо-розні лісосмуги виступають в ролі міграційних коридорів через малозаліснені території.

Подяки

Автор висловлює подяку І. В. Скільському (Чернівецький обласний краєзнавчий музей), І. В. Загороднюку (Національний науково-природознавчий музей) та М. В. Роженку (НПП Нижньодністровський) за консультації.

Література

- Галлош, В. С., Пилявський, Б. Р. Фауна хребетних Тернопільської області (довідник). — Тернопіль : Навчально-наукова книга Богдан, 1998. — С. 50.
- Татаринів, К. А. Фауна хребетних заходу України. — Львів : Вид-во Львівського ун-ту, 1973. — 257 с.
- Ткачук, Ю. Б. О современных находках лесного кота на Буковине // Вісник зоології. — 2000. — Том 34 (6). — С. 80.
- Червона книга України. Тваринний світ / Ред. І. А. Акімов. — Київ : Глобалконсалтинг, 2009. — 545 с.
- Червона книга України: Тваринний світ / Ред. М. М. Щербак. — Київ : Наукова думка, 1994. — 464 с.
- Червона книга Української РСР / Ред. К. М. Ситник. — Київ : Наукова думка, 1980. — 504 с.
- Шквиря, М. Г. Подольская популяция лесного кота, *Felis silvestris* (Carnivora, Felidae), в Украине // Вестник зоологии. — 2010. — Том 44 (3). — С. 279–280.
- Zagorodniuk, I., Gavrilyuk, M., Drebet, M. et al. Wildcat (*Felis silvestris* Schreber, 1777) in Ukraine: modern state of populations and expansion of species eastwards // Біологічні студії. Studia Biologica. — 2014. — Vol. 8, N 3. — P. 233–254.